

פרשת וישלח – שישי

וַיֹּאמֶר הָאֱרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם וְיִצְחָק לְךָ אֲתֵנָּה וְלִזְרַעְךָ אַחֲרַיִךְ אֶתֶּן אֶת־הָאָרֶץ׃

וַיַּעַל מִעֲלֵי אֱלֹהִים בְּמִקְוֹם אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֹתוֹ׃

וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מַצֵּבָה בְּמִקְוֹם אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֹתוֹ מַצֵּבַת אֲבֹן וַיִּסֹּךְ עָלֶיהָ נֶסֶךְ וַיִּצֹק עָלֶיהָ יָשָׁן׃

בְּמִקְוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֹתוֹ. אֵינִי יודֵעַ מֶה מְלַמְּדֵנוּ:

וַיִּסְעוּ מִבֵּית אֵל וַיְהִי־עוֹד כְּבֶרֶת־הָאָרֶץ לְבוֹא אַפְרָתָה וַתֵּלֶד רָחֵל וַתִּקְרַשׁ בְּלֶדְתָּהּ׃

כְּבֶרֶת הָאָרֶץ. מִנְחָם פֶּרוּשׁ לְשׁוֹן כְּבִיר רַבּוּי מֵהַלֵּךְ רַב. וְאִגְדָּה בּוֹמֵן שֶׁהָאָרֶץ חִלּוּלָה וּמִנוֹקֶבֶת כִּכְבָּרָה שֶׁהֵנִיר מִצְוֵי הַסְתִּיו עֲבֹר וְהִשְׁרֵב עֲדִין לֹא בָּא וְאֵין זֶה פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא שֶׁהָרִי בַּנְעֻמָּן מְצִינוֹ וְיֵלֶךְ מֵאִתּוֹ כְּבֶרֶת אָרֶץ. וְאוֹמֵר אֲנִי שֶׁהוּא שֵׁם מִדַּת קִרְקַע כִּמוֹ מֵהַלֵּךְ פֶּרְסָה אוֹ יוֹתֵר כִּמוֹ שֶׁאֵתָּה אוֹמֵר צֶמֶד כֶּרֶם חִלְקַת שְׂדֵה כֹּךְ בְּמֵהַלֵךְ אָדָם נוֹתֵן שֵׁם מִדַּת קִרְקַע כִּמוֹ מֵהַלֵּךְ מִיל כְּבֶרֶת אָרֶץ׃

וַיְהִי בַּחֲשֻׁשְׁתָּהּ בְּלֶדְתָּהּ וַתֹּאמֶר לָהּ הַמִּלְלָדָת אֶל־תִּירָאִי כִּי־נִסְיָה לָךְ בֵּן׃

כִּי גַם זֶה. נִסְפָּה לָךְ עַל יוֹסֵף. וּרְבוּחֵהּ דִּרְשׁוּ עִם כָּל שִׁבְט נולָדָה תֹאמָה וְעַם בְּנֵימִין נולָדָה תֹאמָה יִתְּהּ׃

וַיְהִי בַצֹּאת נִפְשָׁהּ כִּי מָתָה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בְּרָאוּנִי וְאָבִיו קָרָא־לוֹ בְּנִימִין׃

כֵּן אוֹנִי. כֵּן צִעְרִי׃ בְּנִימִין. נִרְאָה בְּעֵינֵי לִפִּי שֶׁהוּא לְבָדוֹ נולָד בְּאָרֶץ כְּנַעַן שֶׁהִיא בְּנִגְב וְשֹׁאֲדָם בָּא מֵאֶרֶם נְהָרִים כִּמוֹ שִׁכְתּוֹב בְּנִגְב בְּאָרֶץ כְּנַעַן הַלּוֹךְ וְנִסְעֵה הַנִּגְבָּה׃ בְּנִימִין. כֵּן יִמִּין לְשׁוֹן צִפּוֹן וְיָמִין אִתָּה בְּרִאשְׁתָּם לְפִיכָךְ הוּא מֵלֵא׃ (דְּבָר אַחֵר בְּנִימִין בֶּן יָמִים שְׁנוּלָה לַעַת וְקִנְיָנוֹ וְנִכְבְּדוֹ בְּנִי"ן כִּמוֹ לִקְצֵן הַיָּמִין)׃

וַתָּמָת רָחֵל וַתִּקְבֹּר בְּדֶרֶךְ אַפְרָתָה הוּא בֵּית לָחֶם׃

וַיַּצֵּב יַעֲקֹב מַצֵּבָה עַל־קְבֻרָתָהּ הוּא מַצֵּבַת קְבֻרָתָהּ רָחֵל עַד־הַיּוֹם׃

וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל וַיֵּט אֶהְרֹה מִהַלְּבָהּ לְמַגְד־עַדְרָ׃

וַיְהִי בַשָּׁבָן יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הָאֱרֶץ הַזֹּאת וַיִּלְכֹּךְ רְאוּבֵן וַיִּשְׁכַּב אֶת־בְּלָחָה פִּילִגְשׁ אִבּוֹ וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל כִּי וַיְהִי בְנִי־יַעֲקֹב שָׁנִים עֶשְׂרִי׃

בַּשָּׁבָן יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַהוּא. עַד שְׁלֹא בָּא לְחִבְרוֹן אֲצִל יִצְחָק אֲרַעְוֵהוּ כָּל אֵלֶּה׃ וַיִּשְׁכַּב. מֵתוּךְ שֶׁבִלְבָּל מִשְׁכָּבוֹ מַעְלָה עָלָיו הַכְּתוּב כֹּאֲלוֹ שִׁכְבָּה וְלָמָּה בִּלְבָּל וַחֲלַל יָצוּעוֹ שִׁקְשָׁמָהּ רָחֵל נָטַל יַעֲקֹב מִטָּתוֹ שֶׁהִיָּתָה נְחוּמָה תְּדִיר בְּאֶהֱל רָחֵל וְלֹא בִשְׂאֵר אֶהְלִים וְנִתְּנָה בְּאֶהֱל בְּלָחָה. בָּא רְאוּבֵן וַתִּבְעַ עֲלֻבּוֹן אִמּוֹ אֲמַר אִם אֲחוֹת אִמִּי הִיָּתָה צָרָה לְאִמִּי שִׁפְחַת אֲחוֹת אִמִּי תִהְיֶה צָרָה לְאִמִּי לָכֵן בִּלְבָּל׃ וַיְהִיו בְּנֵי יַעֲקֹב שָׁנִים עֶשְׂרִי. מִתְחִיל לַעֲנִין רֹאשׁוֹן מִשְׁנוּלָד בְּנִימִין נִשְׁלָמָה הַמִּטָּה וּמַעְתָּה רְאוּיִים לְהַמְנוּת וּמִנְאָן. וּרְבוּחֵהּ דִּרְשׁוּ לְלַמְּדֵנוּ בָּא שְׁכָלָם שׁוֹין וְכָלָם צְדִיקִים שְׁלֹא חָטָא רְאוּבֵן׃

בְּנֵי לָאָה בְּכוֹר יַעֲקֹב רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְלֵוִי וַיְהוּדָה וַיַּזְשֻׁכֶּר וּזְבֻלּוֹן׃

בְּכוֹר יַעֲקֹב. אֲפֹלוֹ בִּשְׁעַת הַקְּלָקְלָה קָרְאוּ בְּכוֹר׃ בְּכוֹר יַעֲקֹב. בְּכוֹר לְנַחֲלָה בְּכוֹר לְעִבּוּדָה בְּכוֹר לְמִנִּין וְלֹא נִתְּנָה בְּכוֹרָה לְיוֹסֵף אֲלֹא לַעֲנִין הַשְּׁכֵבִים שֶׁנַּעֲשֶׂה לְשָׁנֵי שְׁכֵבִים׃

בְּנֵי רָחֵל יוֹסֵף וּבְנִימִין׃

וּבְנֵי בְּלָחָה שִׁפְחַת רָחֵל דָּרְחֵל, דָּן וְנַפְתָּלִי.

וּבְנֵי זִלְפָּה שִׁפְחַת לָאָה גָּד וְאִשֶּׁר אֵלֶּה בְּנֵי יַעֲקֹב אֲשֶׁר יָלְדוּ־לוֹ בַּפֶּדֶן אֲרָם׃

וַיָּבֹא יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו מִמְּרָא קְרִית הָאֲרָבָע הוּא חִבְרוֹן אֲשֶׁר־נִרְשָׁם אֲבִרָהֻם וַיִּצְחָק׃

מִמְּרָא. שֵׁם הַמִּישׁוֹר׃ קְרִית הָאֲרָבָע. שֵׁם הָעִיר מִמְּרָא קְרִית הָאֲרָבָע. אֵיל מִישׁוֹר שֶׁל קְרִית אֲרָבָע. וְאִם תֹּאמַר הִיָּה לוֹ לְכַתּוֹב מִמְּרָא הַקְּרִית אֲרָבָע כֵּן דֶּרֶךְ הַמִּקְרָא בְּכָל דֶּבַר שֶׁשְׁמוֹ כְּפוּל כְּגוֹן זֶה וּכְגוֹן בֵּית לָחֶם. אָבִי עֲזָרִי. בֵּית אֵל. אִם הוֹצִרְךָ לְהִטִּיל בּוֹ הִ"א נּוֹתְנָה בְּרֹאשׁ הַתִּכָּה הַשְּׁנִיָּה בֵּית הַלְחָמִי בַּעֲפֶרֶת אָבִי הָעֲזָרִי. בְּנֵה חֵיָאֵל בֵּית הָאֵלִי׃

וַיְהִיו יָמָי יִצְחָק מֵאֵת שָׁנָה וַיִּשְׁמְנִים שָׁנָה׃

וַיָּנֹעַ יִצְחָק וַיָּמָת וַיֹּאסֹף אֶל־עַמּוּי זָקֵן וְשִׁבְעַת יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֶשְׂרִי וַיַּעֲקֹב בְּנֵיו׃

וַיִּגְוַע יִצְחָק. אֵין מוֹקֵדָם וּמֹאזֵחַר בַּתּוֹרָה מְכִירָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף קִדְּמָה לְמִיתָתוֹ שֶׁל יִצְחָק שְׁתֵּים עָשָׂרָה שָׁנָה שֶׁהָרִי כְּשִׁנוּלָד יַעֲקֹב הִיָּה יִצְחָק בֶּן שְׁשִׁים שָׁנָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּצְחָק בֶּן שְׁשִׁים שָׁנָה וַיִּצְחָק מֵת בִּשְׁנַת ק"כ לַיַּעֲקֹב אִם תּוֹצִיא שְׁשִׁים מִמָּאָה וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה נִשְׁאָרוּ מָאָה וְעֶשְׂרִים וַיּוֹסֵף נִמְכָּר בֶּן שִׁבְעַ עָשָׂרָה שָׁנָה וְאוֹתָהּ שָׁנָה שְׁנַת מָאָה וּשְׁמוֹנָה לַיַּעֲקֹב כִּי־צַד בֶּן שְׁשִׁים וְשִׁלֵּשׁ נִתְכַּרְךָ. אֲרָבַע עָשָׂרָה שָׁנָה נִטְמָן בְּבֵית עֶבֶר הָרִי שְׁבָעִים וְשִׁבְעַ וְאַרְבַּע עָשָׂרָה עֶבֶד בְּאִשָּׁה וְכִסּוּף אֲרָבַע עָשָׂרָה נולָד יוֹסֵף שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי כֹאֲשֶׁר יָלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף וַיִּסֹּף הָרִי תִשְׁעִים וְאַחַת. וְשִׁבְעָה עֶשֶׂר עַד שְׁלֹא נִמְכָּר יוֹסֵף הָרִי מָאָה וּשְׁמוֹנָה (עוֹד מִפּוּרָשׁ מִן הַמִּקְרָא מִשְׁנֵמֶךְ יוֹסֵף עַד שֶׁבֹא יַעֲקֹב מִצְרָיִמָּה עֶשְׂרִים וּשְׁתֵּים שָׁנָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיּוֹסֵף בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיָּגוּ וְשִׁבְעַ שָׁנִים שִׁבְעַ וּשְׁנָתִים דָּרָב הָרִי עֶשְׂרִים וּשְׁתֵּים וּכְתִיב יָמָי שְׁנֵי מִגְדָּרִי מָאָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה נִמְצָא יִצְחָק בְּמִכְיָתוֹ מָאָה וּשְׁמוֹנָה)׃

לֹא וְאֵלֶּה תִּלְדוֹת עֵשָׂו הוּא אָדוֹם׃

עֵשָׂו לָקַח אֶת־נָשָׁיו מִבְּנוֹת בְּנֵעֻן אֶת־עֵדָה בַּת־אֵילָן הַחַמְלִי וְאֶת־אֶהֱלִיבָמָה בַּת־עֵנָה בַּת־צִבְעוֹן הַחַוִּי׃

עֵדָה בַּת אֵילָן. הִיא בְּשִׁמְתַּת בַּת אֵילָן וְנִקְרָאת בְּשִׁמְתַּת עַל שֵׁם שֶׁהִיָּתָה מְקֻטֶּרֶת בְּשָׁמִים לְעִבּוּרַת אֲלִילִים׃ אֶהֱלִיבָמָה. הִיא יְהוּדִיתָ וְהוּא כְּנָה שְׁמָהּ יְהוּדִית לּוֹמֵר שֶׁהִיא כּוֹפֶרֶת בַּעֲבוּרַת אֲלִילִים כְּדִי לְהִטְעוֹת אֶת אָבִיו׃ בַּת עֵנָה בַּת צִבְעוֹן. אִם בַּת עֵנָה לֹא בַת צִבְעוֹן עֵנָה בְּנוֹ שֶׁל צִבְעוֹן שֶׁנֶּאֱמַר וְאֵלֶּה בְּנֵי צִבְעוֹן וְאִיָּה וְעֵנָה מִלָּמֶד שֶׁבֹא צִבְעוֹן עַל כָּלָתוֹ אֲשֶׁת עֵנָה וַיִּצְאָת אֶהֱלִיבָמָה מִבֵּין שְׁנֵיהֶם וְהוֹדִיעָךְ הַכְּתוּב שֶׁכָּלֵן בְּנֵי מִמְזוֹרוֹת הָיוּ׃

וְאֶת־בְּשִׁמְתַּת בַּת־יִשְׁמָעֵאל אַחוֹת נָבוֹיוֹת׃

בְּשִׁמְתַּת בַּת יִשְׁמָעֵאל. וְלַהֲלֹן בְּשִׁמְתַּת סֶפֶר שְׁמוּאֵל ג' מוֹחֲלִין לָקֵן עֲנוּנִיהֶן גֹּר שְׁנַתְגִּיר וְהַעוּלָה לְגַדְלָה וְהַנּוּשָׂא אִשָּׁה. וְלָמֶד הַטַּעַם מִכָּאֵן לָכֵךְ נִקְרָאת מִחֻלַּת שְׁנִמְחָלוֹ עֲנוּנִיָּו׃ אַחוֹת נָבוֹיוֹת. עַל שֵׁם שֶׁהוּא הַשְׂוִיָּאָה לוֹ מִשְׁמַת יִשְׁמָעֵאל נִקְרָאת עַל שְׁמוֹ׃

וַתֵּלֶד עֵדָה לַעֲשׂו אֶת־אֶלִּיפּוֹ וּבְשִׁמְתַּת יִלְדָה אֶת־רַעוּאֵל׃

וְאֶהֱלִיבָמָה יִלְדָה אֶת־יַעִישׁ (יַעִישׁ) וְאֶת־יַעֲלָם וְאֶת־קָרַח אֵלֶּה בְּנֵי עֵשָׂו אֲשֶׁר יָלְדוּ־לוֹ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן׃

וְאֶהֱלִיבָמָה יִלְדָה וַיָּגוּ. קָרַח זֶה מִמְזֹר הִיָּה וְכֵן אֶלִּיפּוֹ הִיָּה שֶׁבֹא עַל אֲשֶׁת אָבִיו אֵל אֶהֱלִיבָמָה אֲשֶׁת עֵשָׂו שֶׁהָרִי הוּא מִנּוּי עִם אֲלוֹפֵי אֶלִּיפּוֹ כִּסּוּף הָעֲנִין׃

וַיִּקַּח עֵשָׂו אֶת־נָשָׁיו וְאֶת־בְּנָיו וְאֶת־בְּנֹתֵי וְאֶת־כָּל־נַפְשׁוֹת בֵּיתוֹ וְאֶת־מִקְנֵהוּ וְאֶת־כָּל־בְּהֶמְתּוֹ וְאֶת־כָּל־קִנְיָנוֹ אֲשֶׁר רָכַשׁ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיֵּלֶךְ אֶל־אָרֶץ מִפְּנֵי יַעֲקֹב אַחִיו׃

וַיָּלֶךְ אֶל אָרֶץ. לַגּוֹר בְּאֶשֶׁר יִמְצֹא׃

כִּי־הָיָה רְכוּשָׁם רַב מִשְׁבֵּת יַחְדּוֹ וְלֹא יָכֹלָה אָרֶץ מִגּוֹרֵיהֶם לְשִׂאת אֹתָם מִפְּנֵי מִקְנֵיהֶם׃

וְלֹא יָכֹלָה אָרֶץ מִגּוֹרֵיהֶם. לְהַסְפִּיק מִרְעֵה לְבַהֲמוֹת שְׁלֹהֶם. וּמִדְּרַשׁ אִגְדָּה מִפְּנֵי יַעֲקֹב אַחֲרִי. מִפְּנֵי שֶׁטֶר חוֹב שֶׁל גִּזְרַת כִּי גֵר יִהְיֶה וְרִצְעָךְ הַמוּטָל עַל זִרְעוֹ שֶׁל יִצְחָק אֲמַר אֵלַי לִי מִכָּאֵן אֵין לִי חִלָּק לֹא בַּמִּתְנָה שְׁנִתְּנָה לוֹ הָאָרֶץ הַזֹּאת וְלֹא בַּפְּרָעוֹן הַשְּׁטֵר וּמִפְּנֵי הַבוּשָׁה שֶׁמְכַר כְּבוֹרָתוֹ׃

וַיָּשֵׁב עֵשָׂו בְּהָר שַׁעִיר עֵשָׂו הוּא אָדוֹם׃

וְאֵלֶּה תִּלְדוֹת עֵשָׂו אָבִי אָדוֹם בְּהָר שַׁעִיר׃

וְאֵלֶּה. הַתּוֹלְדוֹת שֶׁהוֹלִידוּ בְּנָיו עַכְשִׁיו מִשְׁהַלָּךְ לַשַּׁעִיר׃

אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־עֵשָׂו אֶלִּיפּוֹ בֶן־עֵדָה אֲשֶׁת עֵשָׂו רַעוּאֵל בֶּן־בְּשִׁמְתַּת אֲשֶׁת עֵשָׂו׃

וַיְהִיו בְּנֵי אֶלִּיפּוֹ תִימָן אוֹמֵר צִפּוֹ וְנַעֲתָם וְקִנּוּ׃

וַתִּמְנַע | הִיָּתָה פִּילִגְשׁ לְאֶלִּיפּוֹ בֶן־עֵשָׂו וַתֵּלֶד לְאֶלִּיפּוֹ אֶת־עַמְלָק אֵלֶּה בְּנֵי עֵדָה אֲשֶׁת עֵשָׂו׃

וַתִּמְנַע פִּילִגְשׁ. לְהוֹדִיעַ גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל אֲבִרָהֻם כִּמָּה הָיוּ תֹאכִים לְדִבְק בְּזוֹרְעוֹ. תִּמְנַע זוֹ בַּת אֲלוֹפִים הִיָּתָה שֶׁנֶּאֱמַר וְאַחוֹת לוֹטָן תִּמְנַע וְלוֹטָן מֵאֲלוֹפֵי יוֹשְׁבֵי הָהָר מִן הַחוּרִים שִׁיִּשְׁבוּ בָּהּ לִפְנִים אִמְרָה אֵינִי זֹכֶה לְהַנְשֵׂא לָךְ הַלּוֹאִי וְאֶהְיָה פִּילִגְשׁ. וּבְדִבְרֵי הַיָּמִים מוֹנָה אוֹתָהּ בְּכִנּוּי שֶׁל אֶלִּיפּוֹ מִלָּמֶד שֶׁבֹא עַל אֲשֶׁתוֹ שֶׁל שַׁעִיר וְרִצְאָה תִּמְנַע מִבְּנֵיהֶם וּכְשִׁנְדָּלָה נַעֲשִׂית פִּלְגִּשׁוֹ וְזֶהוּ וְאַחוֹת לוֹטָן תִּמְנַע וְלֹא מִנְאָה עִם בְּנֵי שַׁעִיר שֶׁהִיָּתָה אַחוֹתוֹ מִן הָאֵם וְלֹא מִן הָאָב׃

וְאֵלֶּה בְּנֵי רַעוּאֵל נַחַת וְזֶרַח שְׁמָהּ וּמִזָּה אֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי בְּשִׁמְתַּת אֲשֶׁת עֵשָׂו׃

וְאֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי אֶהֱלִיבָמָה בַּת־עֵנָה בַּת־צִבְעוֹן אֲשֶׁת עֵשָׂו וַתֵּלֶד לַעֲשׂו אֶת־יַעִישׁ (יַעִישׁ) וְאֶת־יַעֲלָם וְאֶת־קָרַח׃

אֵלֶּה אֲלוֹפֵי בְּנֵי־עֵשָׂו אֶלִּיפּוֹ אֲשֶׁר עֵשָׂו אֶלִּיפּוֹ יַעִישׁ אֶלִּיפּוֹ בְּכוֹר עֵשָׂו אֶלִּיפּוֹ תִימָן אֶלִּיפּוֹ אוֹמֵר אֶלִּיפּוֹ צִפּוֹ אֶלִּיפּוֹ קִנּוּ׃

אֵלֶּה אֲלוֹפֵי בְּנֵי עֵשָׂו. רֹאשֵׁי מִשְׁפָּחוֹת׃

אֶלִּיפּוֹ קָרַח אֶלִּיפּוֹ נַעֲתָם אֶלִּיפּוֹ עַמְלָק אֵלֶּה אֶלִּיפּוֹ בְּאֶרֶץ אָדוֹם אֵלֶּה בְּנֵי עֵדָה׃

וְאֵלֶּה בְּנֵי רַעוּאֵל בֶּן־עֵשָׂו אֶלִּיפּוֹ נַחַת וְזֶרַח שְׁמָהּ רַבָּא מִזָּה׃ אֵלִין רַבְבִּי רַעוּאֵל בְּאֶרְעָא דְאָדוֹם אֵלִין אֵלִין, בְּנֵי בְּשִׁמְתַּת אֲשֶׁר עֵשָׂו׃

וְאֵלִין, בְּנֵי אֶהֱלִיבָמָה אֲשֶׁת עֵשָׂו רַבָּא יַעִישׁ רַבָּא יַעֲלָם, רַבָּא קָרַח׃ אֵלִין רַבְרַבִּי אֶהֱלִיבָמָה, בַּת עֵנָה אֲמַת עֵשָׂו׃

וְאֵלִין הָיוּ, בְּנֵי בְּשִׁמְתַּת אֲשֶׁר עֵשָׂו. וְרַבְרַבִּיהוֹן, הוּא אָדוֹם׃